

Философія — 2-а і Браун 670

№: 1301

ТЕОДОР
КУРПІТА

NOT A PASS

× АКАДЕМІЯ ×

ЛІТЕРАТУРНА БІБЛІОТЕКА
РІДНОГО СЛОВА

СЕРІЯ: СУЧАСНІ ПИСЬМЕННИКИ

ТЕОДОР КУРПИТА

NOT A PASS

ЛІРИКА

diasporiana.org.ua

В И Д А В Н И Ц Т В О А К А Д Е М І Я

ЧУЖИНА

1946

МЮНХЕН

Theodor Kurpita

NOT A PASS

Poetry in ukrainian language

Мистецьке оформлення:

Святослав Гординський

*Найкращому, Найсердечнішому і Найвірнішому
Другові, Невідступному Співтоваришеві болю-
чого емігрантського скитання,*

**НЕЗАБУТНІЙ ДРУЖИНІ ЛЯЛЮНІ,
ці рядки гніву і віри**

присвячую

**Штрасгоф-Відень-Мюнхен
19. VII. 1944 - 7. IV. 1945**

ОТЧЕНАШ

О Батьку наш, що звіку сяеш в небі,
Хай сонцем Ім'я станеться Твое!
Чому так мало нам стаєш в потребі,
Коли йдемо боротись за своє?

Хай в душах нам блистить Твоя держава.
І вчує правду небо і земля.
Хай злочин нам мечем не пише права,
І волею не зветься в нас петля.

Твоя свята хай скрізь панує воля
На срібних рінях вод, земель і зір.
Чому ж мовчиш, як вішають і колять,
Як нас женуть закутих на Сибір?

Свій хліб щоденний кров'ю здобуваєм,
Негідних вчинків бридимось самі.
Та ворогам лукавим, що їх маєм, —
Ніколи ми не простимо. Амінь.

НА ЗАХІД

Господь на твердь страшне закляття кинув,
І сходить смерть з пожарів і заліз...
Розгнівавсь Він на нашу псалму сліз,
І б'є мечем, щоб викресать людину.

Ідем без слів крізь згари на чужину,
І мучить шлях, і топимось, як віск...
Ісус лиш раз хреста за Правду ніс,
А ми несем його у кожду днину...

Поглянь, Святий! Спины важкий свій гнів,
У жаху дух твердіший став од скелі,
І серце в нас розп'яте і пробите...

Дозволь, Тебе пізнавши у вогні,
Вернутись знову в вимерлі оселі,
Твоїм бичем купців у храмі бити.

ПЕРЕДГРОЗЗЯ

Безкрай полів розлився, наче став,
І зір земля востаннє полонила...
Поклало небо палець на уста
І день застиг, як книги мудра брила.

Ідуть женці жарких, нежданих жнив,
Блистять серпи і коси пурпурові...
Кому той хліб у жовтих чашах нив,
Кому вогонь надій, сердець і крові?

Встають вітри безоки і німі,
Шумить трава тривожні, смертні вісті...
З-над сну лісів горять руїни міст:
Блаженні ті, хто зможе хліб свій з'їсти!

ЗАГЛАДА

Вогонь із Харкова по Львів,
І Сяном кров пливе до Висли...
Сам Бог премудрий занімів
На розуму безумний вислів.

Підпер червоне небо дим,
І геній впав з вогнем у глину...
О сонце, встань і розбуди
Останню в попелі людину!

Налий життя у пустку низ,
Сповий в пісні ліси і кручі,
І зимний мозок заміни
На серце тепле і співуче.

Хай замість штолень, книг і веж,
Музеїв, шовків і знечулень —
Людина з серцем оживе
І щастя варварства відчує.

КАРПАТИ

Розсипались поля, як карти,
Зникають села, наче сни...
Стоять задумані Карпати,
Покриті сріблом сивини.

Скриплять вози і пахне сіно,
Злинає звістка до мужви:
В Карпат Хортиці — тридцять Дзвінок,
Сім тисяч Довбушів нових...

На сталі день, наган при боці,
Наказом вимірянний крок...
Стрибає серце в ліс до жлопців,
Щоб жизнь продати за кивок.

ЛЕМКІВЩИНА

Душа з граніту, світ з черемхи,
Надій останні береги...
Похмурі гори, хмурі лемки,
І хмурі хмари навкруги.

Ревуть громи, віщують грози,
Та жар вогненних не бере.
Потоки вкрали в лемків сльози,
Людина — кремень і орел.

В лісах вогні. Далекі дзвони.
Ріка кипить, ріка тече...
При ватрі друг, мій друг Антонич,
Глядить із тисячних очей...

Спадає ніч на небо жовте,
На небо жовте і рябе.
І кремень ти, бо віднайшов ти
Самого в кремені себе.

СЛОВАЧЧИНА

Шумує Попрад... В'ється шлях...
Між вітами з Малям Пречиста...
Це біла стелиться земля
Співця, манаха і гвардиста.

На гори сперся небозвід,
Думок не важко тут збагнути:
Стоять і дивляться на Схід
Христос і Маркс, і Гус, і Лютер...

Глядять, як з острахом іде
Все Наддніпров'я і Надсяння.
О, пречо, пречо? Та ж гряде
Доба величності остання!

Не бійтесь, друзі! Ми ярмо
Носили теж і насміх слова.
Ми німцям вас не віддамо,
Як прийде рус — йому дамо вас!

Шумує Попрад... В'ється шлях...
Пливуть човни хмарок над Тису...
Дзвенить ошукана земля,
Ждучи на свій жорстокий присуд.

СЛІДИ

Стара Любовня, синь води,
І ратуша, що лічить числа...
Ще тліють вершників сліди
По долах князя Осьмомисла.

Та все пройшло... Вигнанці ми,
І скрито смерть за нами їде...
Стоять в ярах з люльок дими,
Як Січ на турка йшла під Відень.

Вигнанці ми... І розлила
Ріка свій бунт у гнів потопи.
Та ми воскреснем з гробу зла —
Христом новітньої Європи.

Хай рине кров, хай б'є сльота,
Ми днів на ночі не заміним.
Стоїть тризуб Високих Татр,
Як древня варта України.

БУДАПЕШТ

Над Татрами нависли чорні тучі,
Встають вогні незнаних узбереж...
Біжать поля Херсонщини квітучі,
І Києвом здається Будапешт.

Та перла пушт вітає сном і льодом,
М'які слова не линуць з ситих уст...
Це ті колись нас вішали гонведи,
Вони ж то йшли з гарматами на Хуст!

Це Будапешт стопає нам сонце квітнів,
І добивав невбитих у бою.
Це він спалив наш Вифлеєм новітній,
Це він розп'яв республіку мою.

Без слів і скарг минаєм скрізь пороги,
Чужа вода не править нам за лік...
Рука, що жде від ворога підмоги,
Нехай усохне, проклята навек.

ВІДЕНЬ

Як взір дочасности добра,
Розбитий ти, як міст багато,
Дарма, що дивиться з-за брам
Франціскус Прімуc Імператор.

Де блиск — там згарища сумні,
Згубив Дунай блакитну ленту
І ходить ніччю Метерніх
По сірих грузах парламенту.

Ні сліду з величі і ціх,
Ні твору генія, ні касти,
Стоять на ямах вулиці
Хрестами зламаними свастик.

Посивів з жаху юберменш,
Прокляв всі догми і доктрини,
У собі вичувши на мент
Безсилля сірої людини.

НІЧ НАД ДУНАЄМ

(Пролог до поеми)

Над містом ніч... Стою, як вритий...
Шумить і вітер і Дунай,
Спочила мудрости санскритом
Над світом ночі глибина...
І клянучи Христа і фатум
Заснула в грузах суета,
Лиш тінь святого Йосафата
Над містом тиха і свята...
І змій вогнів сичить неситий
З-над згару слави і добра...
Заснув в журбі при бургу Гете,
І скам'янів у парку Брамс...
І порох впав на томи злоті,
Застигли пера край стола,
Мудрець відклав життя на потім,
Над смертю зморщив німб чола...
І так, як рік, як два, як вісім —
Та сама вічності хода:
Пливе, як все, по небі місяць,
Та сама піниться вода,
Та сама кров і біг історій,
Той самий днів п'яніє чад,
І кануть ті ж одвічні зорі
Над сном розспіваних свічад.
І все вогнем цвіте калина,
Ті самі шторми б'ють вітрів,
І людство родиться і гине —
Як нині, вчора, як з віків...
І все одно жеврить імення,
Що повнить змістом кожен біг,
І кожен, кріс стиснувши в жменях,
Іде, щоб жити в боротьбі...

Чужі боги в чужому домі,
Чужий вогонь у каганцях...
І сніться кучерям шоломи,
І підборіддя в ремінцях,
Тризубом свячені шинелі,
Що пахнуть небом і Дніпром...
О, ні, не спокою нам келій
В добу боїв і диких помст!..
І постають з імагінацій
Ті дні, що час їх не затер,
Як із-за рям сміявсь Ігнаци,
Як трибунал ревів: На смерть!
Встають ті дні страшні й кошлаті,
Як розпинав у пуштах звір,
Як були днем криваві ґрати,
А Україною Сибір...
Як «Зіг!» стрясав Палату Спорту,
Як з-над вишневого Дніпра
Волік гавляйтер на Голготу
Її на смерть у сотий раз...

Та ми прийдем з доріг до хати,
Зйдуться задум і мета,
І усміхнеться Скорбна Мати
Над трупом ворога в житах.
Заграє знов земля піснями,
Весна завітчиться на все.
Парижів більш і Ротердамів
Нам день уже не принесе.

Над містом ніч, і згару струпи
Стоять димами за вікном...

Та Відень Львова не заступить
Ні Юра гордий Штефансдом...
Щоденно згадки, наче моцці,
Ми носим рідної межі,
І рідний попіл нам дорожчий,
Як вежі й статуї чужі.
Хоч тут, як там, зірок клявіші,
І синя осінь, гей би там,
Та в нас ті зорі ще ясніші
І ніч сріблясто-золота...
У час літургій літніх ночей
В нас дзвонить краще соловій,
І краще ліс у нас шепоче,
Та грають перли на траві...
А тих полів, де мак у житі,
Таких садів, де цвіту сніг —
Нема ніде в усьому світі,
Ні в казці, привиді, ні в сні.
А тих пісень немає й тіні,
Що їх зложив під волі пах
Наш Верді, Вагнер і Пуччіні
В степах, по тюрмах і палях...
Немає діл так повних жертви,
Нема Трясил таких і Бульб,
Щоб так плювали в очі смерті,
Щоб так любили боротьбу.

Нема!.. Скрізь біль і сум невпинний,
І зимні бруки і вітри...
Та в серці в нас нема провини,
Нам злочин рук не забагрив.
Єдиний гріх, який ми маєм,
І скрізь карається мечем, —
То лиш любов до свого краю,
Що в серці ріками тече.

І біль росте, і тугу крає,
Лопоче крильми, наче птах...
О, той ціну лиш знає раю,
Хто загубив до нього шлях.
Тужити в Відні — не в Парижі,
П'ючи за франки, чи рублі...
І сльози лицаря у спіжі —
Це тільки тінь од наших сліз.
Та й сльози ті — це шлюбні рожі,
Розпуки вихор їх не рве,
Бо тільки той ще плакати може,
Хто має сльози і живе.

Над містом ніч... Останню строфу
Дописують трагічних ронд
Вогні старого Остбангофу
Під вибухи пекельних бомб...
Немає лямп, лиш ніздря авта
Горять, як нори золоті,
Й панів — Кульчицького і Фавста —
Гостити прийдеться в темноті...
Б'ючки годин дзвенять, як ріки,
І дзвін летить у глибину,
І час засклеплює повіки
Серпанком дійсности і сну.
Згасають зір холодні стріли,
І блідне ніч у вишині,
І все, чим серце наболіло,
Мов фільм з'являється у сні.

ПРИ МОЦАХ СВ. ЙОСАФАТА

Під громом кари і пожеж
Тріщать Габсбургів сірі стіни...
Чому, чому Ти тут лежиш,
Великий Сину України?

Замучені в чужім ярмі,
До Тебе кличемо, Владико:
Чому уста Твої німі,
Як в нас душа сповита криком.

Чи Ти оглух на молитви
У храмі зимнім і чужім цім?
О, встань, прийди і подивись,
Як в камерах нас палять німці!

Поглянь до тисячних в'язниць,
Почуй на згарі і безлюдді,
Як кличуть трупи з шибениць
Осанну вбивнику і Юді.

Допоможи в хвилини ці
Все видержать і все відперти.
Хай хрест життя в Твоїй руці
Заміниться на шпаду смерти.

НАЛІТ

Дзвенять, дрижать засудження години,
І жаху вуж в печери міста лізе.
Коротка смерть, загвинчена в залізо,
Регочеться над пристрастю людини.

Смертельний сміх на свідках яв і візій,
І світ в пилу, під вістрям гільотини.
Лягає зміст у зимні купи глини
Добра вельмож, мистців і горлорізів...

І на вагу кладеш ти рад-не-рад
Скарби світів, що зорями блистять,
І власних днів стрімку й тернисту стежку.

І в смерти мент, як бомб злинає град,
Ти всі скарби даруєш за життя
І власних днів схиляєш вниз терезку.

ПІД ГРАДОМ БОМБ

Вже чую близьку смерть і жаху зимну струю,
І під останній суд даю земні всі справи,
І досконалий жаль до Тебе в серці чую,
Що дав мені Ти зло, а ждеш тепер поправи.

Я в злі Тебе пізнав, Тобою ріс, як тісто,
Розрубував доріг до Тебе серцем холод,
І все бездум'я днів сповняв я мудрим змістом,
І в бруді чорних діл відчув Твій світлий голос.

Я грішний і малий, і сірий крок мій кожен,
І більші тілом душ від мене всі амеби.
У доброті своїй прости мені, о, Боже,
Спаси від тіла дух, а знов мене від себе.

ШТРАСТОФ

Бараків ряд і небо зимне й хмуре,
Прокльони, плач, багнети, дрiт і бруд...
Тут болем нас гостив німецький фюрер,
Як ми пройшли Дніпро і Сян, і Прут.

Шуміли дні, і гнів котився в пропасть,
Ревіла смерть крилата над людьми.
Несла свій хрест на холм Нова Європа
Під чорний спів повісненців німих.

В устах язик не міг піднести слова,
У жилах кров холола, мов вода.
Снував Гірняк в душі постави нові,
І рейд кіннот Іванець укладав.

Щоденно смерть, як дзеркало епохи,
Щодня вода, і бруква, і трава...
Осанна вам, всі Завкелі і Кохи,
Ще довгий шнур, ще вистачить для вас!

ПОДІБНИЙ КОЖЕН ДЕНЬ

Подібний кожен день до вчора й передвчора,
І пахне шум вітрів і сонця, і трави...
І тільки білий сніг в чужих далеких горах
Нагадує Карпат грудневий краєвид.

Тривожний кожен день, щодня та сама праця
І синя, як щодня, над полем далина...
І образи встають, що тільки вдома сняться,
І родяться думки без змісту і без назв.

ЩАСТЯ

Не ~~писня~~, ані герб, ні слава, що не вся є,
Все нове, хоч старе, і знане, хоч закрите.
На діядемі слів воно, як перла, сяє,
Щоб кликати і вести, загнати і згубити.

Приходить, наче тінь, виводить з келій в'язнів.
І світить в час борні, як ласка і окраса.
Бере від князів лавр і ним косичить блазнів,
І скочує скарби в долоні свинопасом.

І кличе в туги край, за межі дня і ночі,
Де вічність жде ясна, безжурна і квітчаста.
І в власній сліпоті дає людині очі,
Щоб бачила в житті прекрасну ціль нещастя.

М И Р

Одгук останній бій і синь відкрили хмари,
І впав цілунком мак на чорний слід сотень.
Поклав на гріб країн співучий миру день
Вінок з холодних сліз і з нездійснених марень.

Крізь вогкі рани шос в свічках каштан іде,
І грають дуги нив під неповторність кари.
Вдаряють голуби у крил дзвінкі фанфари,
І линуць голоси незбагнених пісень.

На небі світлий мир, в квітках мовчить земля.
І прапори горять знаками перемоги
В величності своїй і у задумі власній...

А глибоко в душі, забита, наче цвях,
Лежить болюча тінь спасенної тривоги,
Невигаслих надій і віри у дочасність.

МЮНХЕН

Вогненне небо, біла Ізар,
Доми розбиті і гроби,
І попіл з цегли і заліза —
Стоїть, як відбитка доби.

Мов трупи — згари поліклінік,
Як пащі — сховищ глибини...
І арфи слів і мудрість ліній
Мовчать, як череп серед книг.

Снується сон, ячить покора,
Кружляє пиво над столом...
І грають гості пана Пшора
У карти з чортом і Христом.

ФАВСТ

Людині тільки жить, а нелюдам упасти.
Ні слова спожалінь, як хам іде на страту!
Я вас не пізнаю сьогодні, пане Фавсте,
Ви зблідли, як банкнот і згорбились, як фатум.

Ще вчора ви ішли й топтали квіти містом,
Купалась в морі сліз душа страшна й несити...
Та вас завів у блуд ваш Ніцше і Мефісто,
І вам дала в лице прекрасна Маргарита.

Ви вбивник, пане Фавст, душа в вас оніміла.
Ви німб заволікли і совість у калужу.
Як душу ви дали за змінну радість тіла,
Хай тіло йде на смерть, щоб чуло в болі душу

КАРЛЬСФЕЛЬД

На лан Карла чуже вороння сіло,
І стовп пісень підпер баварську ніч
Так в третій раз встає козацька Січ
І, як Сірко, стоїть Палій Неїло...

Кип'ять вогні розмов, нарад і віч,
Шкварчать люльки, що в них колись горіло,
І буря слів летить на смагле тіло
З пекучих уст борців противоріч.

Свободи день вкінці прийшов до нас,
Настав момент вести за владу війни,
І ворогів, хоч рідних, бити з курка...

А як колись прийде великий час
Іти у бій за волю України —
Прийдеться знов на поміч брати турка.

НОТ Е ПЕС

В руках папір. Ім'я і дата.
На шлях покладено ліміт...
Маленький став широкий світ,
Ні сонця, серця, ані брата,
Душа нечитано пом'ята
Свідоцтвом зганьблення стоїть.

З дротів ми вирвались Сибіру,
З Майданків, Бреців і Хреста,
Пройшли палаючі міста,
Щоб кров зложити на офіру
За рідну правду, рідну віру,
За славу вбитого Христа.

Не гнав нас жах, що впав до актів,
Ні зиск, почислений на дні.
Ми не ловили в міліні
Невласних риб за ціну пактів,
І не вчиняли грізних фактів,
Відавши душу сатані.

І біль і жар ще в нас не вистиг,
І треба дати на вагу
Всю правду чисту і нагу,
Що досі жде пера і кисти,
Як нас пекли не лиш нацисти
За Україну дорогу.

Ми справді всім наносим шкоду,
І збуджуем всесвітній гнів
В серцях запроданців, хамів.
О, так! Ми — дороги народу,
Що світ роздер і мир-свободу
На жир дав зграї різунів.

В руках папір... Кільце печатки...
Трагічне плем'я нуждарів...
Без дому, слави і батьків,
Без мови, вислову і гадки.
Та недалеко вже до кладки,
До теплих рідних берегів.

Нехай Париж чи Сан Франціско,
Москва, Нью-Йорк чи Вашингтон..
Ніякий голос, ані трон,
Насилля, зрада, ані військо
Не здавлять нам одвічних іскор:
Від Висли, Богом — аж за Дон

Ми безпашпортні і м'ятежні,
І прокляті устами орд,
Та Нот е Пес нерідних зор
У жовтосиній і безмежній,
В соборній, вільній, незалежній
На рідний змінимо пашпорт.

СУТІНОК

Завіщо кров і боротьба,
Нащо клювали очі птахи,
І тисячі згоріли Байд
В пекельнях Авшвіцу і Дахав?

Не грало реквієм усім,
Що в китах камер погоріли,
І сто Дінців і Монт-Кассін
Слов'янським вкрили теплим тілом.

Чого серця важкі й тупі,
І очі вигаслі і стерті?
Чому за слово нам Ді Пі
Прийшлося складати данину смерті?

Мовчать поля, мовчать гаї,
І квилить здушена тривога...
Антихрист звівся з-над руїн
І вирвав жезл з правиці Бога.

РІЗДВО

Щоночі глядимо на небо вперто й строго,
Та з бодем ждем щодня на вифлеємський спів,
Коли народиться, посланий з неба Богом,
Предказаний Христос, як меч на ворогів...

І скільки вже років ждемо в снігах Месії,
В житті, що наче суд безжалісне й тверде,
І на хрести важкі нас розпинають мрії,
Що кажуть ждати дня і вірити в той день.

І вірим без границь, хоч п'єм зневір бокали,
Хоч піниться проклін з розвалин і печер...
Та Ти з'явись в цю ніч, щоб правду ми пізнали,
Чи справді Ти живий, чи Ти осліп і вмер.

МАТИ

Незнана і чужа, без імени і хати,
Лиш зранена душа горить надземським змістом...
Так нині Ти стоїш, Моя Страдальна Мати,
Зі сином на руках в бараку, що за містом...

Ти ніжна, як любов, хоч іскряться морози,
І віє вихор з тайг холодний і сердитий,
На вишитий рукав не впали з болю сльози,
Що в бурю навісню прийшлося дитя родити.

Ти знаєш, що колись, як закують зозулі,
Його покличуть в даль далекі води й суші
І, як воскресний дзвін, як перший стріл патрулі,
Любов'ю і вогнем він збудить мертві душі.

Ти знаєш, що колись, у північну годину,
Юрба залле майдан і судове подвір'я,
І він повисне вніч, щоб кликати до чину
І тих, що при яслах, і тих, що ждуть і вірять.

Стоїш свята й ясна і повна насолоди,
І давиш туги біль за рідним теплим домом...
І віриш: його смерть — життя нове народить
І він на арфах душ дзвенітиме псаломом.

Стоїш, як зміст краси в добі, як ніч, понурій,
Вп'яливши в синь майбутть свої журливі очі,
Готова, як і він, повиснути на шнурі,
Щоб сповнилось це все, що від життя дорожче.

ЛЕГЕНДИ ПРО НЕПІЗНАНИХ

I

Говорять, що був січень,
Що падав сніг лапатий,
Як він застукав тричі,
Як він прийшов до хати.

Такий, як на іконі,
Такий, як у світлиці.
Пробиті мав долоні,
На ремні мав рушницю.

Прийшов, на кріс схилився,
Схилився на зимну зброю...
— Сьогодні Бог родився,
Прийшов я з колядою. —

— Мандрівнику, в нас темно,
В нас давня п'ятірочки.
Ох, чим тебе приймемо,
Ні страви, ані свічки...

Лягли на хату тіні,
Порожні наші скрині.
Син згинув в Освенцімі,
Дочка в УПА донині... —

Скипіла, наче рана,
Душа мандрівникова:
— Ось вам свіча різдвяна,
Ясна свіча Христова.

Нехай вона вам світить
Святково і блаженно,
Ви їй єдиній вірте,
Її славить щоденно! —

І зблід, немов зірниця,
Майнув, мов літня нічка...
А на столі рушниця
Ясніла, наче свічка.

II

Коли гули розбої
І смерть несли улани,
Зайшло в село їх двоє:
Сховайте нас, країни!

Не маємо де скритись,
Вертаємось із праці...
Он там лежить забитий,
Там висить на гиляці...

Он там село спалили,
Там знищили читальню;
Спаси ж нас, Божа Сило,
Спаси Первоначальний! —

Куди ж ми вас сховаєм?
Ой, доле наша, доле!
Ось копи там під гаєм,
Хіба підіть у поле! —

Пішла Незнана з Сином,
Пішла під перші копи,
Стерня, немов тернина,
Колола їхні стопи.

Вставали луни гаєм
Від кривди і спокуси...
— О, зглянься над тим краєм,
Мій Боже, мій Ісусе!

Як шал пройшов наруги
І землю кров'ю змито —
Сам Бог ходив за плугом
За тих, що їх побито.

III

У фабриці три ночі,
Три довгі ночі пряла...
Зболіли карі очі,
Зболіли, і заспала...

Дзвенять кільця дрібненькі:
Розтрата, плата, вата!
Приснилась люба ненька,
Приснилась рідна хата...

О, ненько, люба мамо,
О, батьку, любий отче,
Стоптав, стоптав ногами
Хтось квіти і городчик...

Кругом росте тернина,
Забули хату гості...
Дзвенить, брентить машина:
На розстріл! Розстріл! Розстріл!

І враз — обличчя строге,
І враз — нема хатини...
На рівні стала ноги,
Метнулась до машини.

— Пропала ж я, пропала,
Присудять розстріляти! —
Однак за неї пряла
Якась, як Божа Мати...

IV

Шалів мороз сердитий,
І клав квітки по шибах,
Як він прийшов просити
Для тих, що в лісі, хліба.

Очей тих не затерти, —
Дивився так лелійно:
— Прийшов я вдруге вмерти,
Щоб ви жили спокійно.

Підіть із хати в хату,
Зберіть хліби в тривозі.
Я там вас буду ждати
Край лісу при дорозі.

Візьміть, хто дасть що годен,
Чей дасть вам кожна брама.
Скажіть, що сам приходив,
Із лісу сам отаман. —

Горів над возом місяць...
— Чи правда, чи спокуса?... —
Знайшли при шляху в лісі
Розп'ятого Ісуса...

НАД «КОБЗАРЕМ»

Садів Шевченка коло хат не білить цвіту сніг пахучий,
І стерпли втомлені плуги, і зимна ніч морозом віє...
Говорить сальвами земля, і новий гнів віщують тучі,
І стогнуть звори, і ліси від слів страшної літургії...

І з хламу попелу й вогню підносяться камінні стіни,
І струнчені верхів'я веж стріляють в далі непомірні,
І Він, хоч втомлений лежить під сивим згаром України, —
Сьогодні дзвонить в дзвони душ тих всіх, що знають
[слово: вірність.

У бурях гнів Його пісень полонить серця чуле вухо...
Це він говорить нам німим, що близиться доба вже третя.
Він все нам вірний, Він при нас, що «Кобзаря» читаєм духом,
І носимо його в серцях, немов монстранцію безсмертя.

ВЕСНА

На білих горах — білий сніг ще,
А в долах плуг вже різьбить строфи,
І спів зелених благовіщень
Освітлює твій ніжний профіль.

І знаю я, що жах не скрие
Твоїх слідів на мертвих мурах,
І запече під серцем Київ,
І срібна тінь святого Юра...

І душу болем сповниш щедро,
І зацвіте бузками спогад,
І рідні верби — будуть кедри,
А рідне слово — слово Бога.

ВЕЛИКДЕНЬ

Великдень!.. Спів... Без змісту і навкучні
Чужі храми, і дзвони, й зелень поля...

Приходять з пуц Христа тривожні учні,
Й несуть в очах його трагічний погляд.

Воскрес... Повстав в осяяній осанні
І всім сказав забуте слово «Брате!..»

А там... А там на тисячнім майдані —
Він на хресті і досі ще розп'ятий...

Скрізь дзвін сердець, акордів і конвалій,
Кадильниць спів, і тропарі воскресні...

А там — земля дрижить од гніву сталі
І ллється кров співуча за прийдешність...

Втамуйте дзвін і нектар евангелій,
Ще копій блиск і тліє варті ватра...

Лягли на гріб гранітом зимні скелі —
І Він з мечем воскресне гордо завтра!

Він йде, іде — конструктор, князь і воїн —
Великдень йде крізь дні важкі і тьмяні...

Напружте слух! — Це дзвонить сталь набоїв
В останню ніч з безсонних Гетсиманій.

■ ІД ГОМІН ДЗВОНІВ

Яке велике і надхненне свято,
Горі іміем стужені серця!
Воскресла з мертвих вічна Правда Ця,
Яку за правду мучено й розп'ято.

Вся книга дій сповнилась до кінця
І встав Христос на згубу Юд, Пилатів,
І спільно з Ним — так кожен мусить встати,
Хто знає біль тернового вінця.

Всесильний Христе! Кризь вогонь і дим
Ми чуем кроки сонячні й квітучі,
І бачим день у золоті і в мірті...

Над трупом ката стань з лицем святим
І, як колись, промов, Людинолюбче,
Міним серцям: Не спить! Чатуйте! Вірте!

МОЙСЕЄВИ

Ти сонцем згас і ніччю нас покинув,
І стільки літ не з нами ти в дорозі...
Тернистий шлях до тебе із чужини,
Де ти спочив, одбившись духом в бронзі.

Відплив твій спів, не чуем віщих струн тут,
Лежиш смутний і зболений, як рана...
І так, як ми, мовчиш мовчанням бунту —
На сміх і глум Єгови і Датана...

Лежиш, дивиш на днів пекельні герці,
На свій народ окрадений, розбитий...
Мовчиш на фальш прочан з гадючим серцем,
Що їх в житті ніколи не любив ти.

Прокинься! Встань! Веди нас і показуй
Молокомед країни дорогої...
В шатрах ждемо і слова і наказу,
Щоб ти прорік: Народе мій! До зброї!

Покинь Хорив, зійди на холм Голготи,
Почуй лісів мітичний, співний пошум...
Налий вогню для тих, що сіють спротив
І ждуть до зір на поклики Єгошуй.

Збудись, поглянь, Мойсею, і послухай,
Як з чабанів квадратиться колона,
Як йде на прю з печаттю твого духа
Й воліє смерть, ніж скипетр фараона.

Вкажи той шлях важкий до Канаану,
Ми ждем його, зайшовши в пуці й гори...
Поглянь хоч ти, як Бог на нас не глянув,
Бо нас залле страшне Червоне море!

СПОВІДЬ

Там певно цвіт садів і запах днів вологих,
І золотом пшениць завітчана земля...
Завіяв чорний сніг до тебе всі дороги,
Не чуем уст твоїх молитви ні залять.

В чеканні кожна мить нам родиться і тоне,
І туги наших днів ніщо не сколихне.
І з моря впертих дум найменший навіть спомин
Нас ранить і пече і болем і вогнем.

Країно дорога! Шлях щастя, чи погуби...
Хай лаври срібних мрій, і слави, і добра... —
Ніхто нам і нічим під сонцем не заступить
Тебе, ні зір твоїх, ні неба, ні Дніпра!

В ГОДИНУ ВІРИ

Хай у вас день променіє, в нас неозорений вечір,
Правдою ж слово налите в радости й трагіки спле-
ні, я ніяк не зумію скрити між китиці речень [тах.
Серце ліричне і дике, квітку і вістря багнета.

День закосичився сонцем, слово екстазою змісту,
Дійсність не візії прагне, — чуда нештишена туга.
На євангелію сталі руку кладу свою чисту:
В пісні вам прапором буду, тілом заступлю вам
[друга!

ВЕЧІР

Крізь зривів спів і попіл катастроф,
Іде в кімнату спокій бур прожитих.
Мовчить, у кров замочене, перо,
Й лежать пісень, як айстри, білі скрипти.

А за вікном моря і кораблі,
Сліпучість барв у творчому безладді...
Немає місць для духа на землі,
На дусі нас — світ власну пустку зрадив.

Не ті вогні, на прапорах не те,
Задовгі дні, хоч пролітають скоро...
В душі свідомість буриться й росте,
Оманних мрій скептичний, мудрий ворог.

М Р І Я

За мурами книги зелені написаних формул і істин,
І сонячну пісню колишуть крилаті весни дзвонарі.
Так хочеться тихо забути асфальти, антени і місто,
І куряву чорну й болючу далеких невинних доріг.

Забути всі сутінки келій і згадки ясні і невтишні,
І жили роздзвонених рейок і вітер на плямах вітрил.
І слухати мову фіялки і цвітом засніжену вишню,
І музику срібну і барвну солодких неструджених крил.

Забути усе, що невловне, що серце вело і палило,
Всі обрії сині і співні, всі весла, причали й гаї.
І в тихій каплиці за містом, забутій, омошеній пилом,
Пораним лицарем власти на груди Мадонні своїй.

БАГАТО ЩЕ КВІТОК

Багато ще квіток не квітне на землі,
І жде ще таїна на свій нетайний вислів...
Я знаю: є ще зміст прекрасних інших слів,
Є фарби і чуття невтишних наших зміслів...

Під нами перли сліз із ночі чорних вій,
І курить із садів пахуча завірюха...
Ти плачеш і гориш, та ти забудь свій світ,
І тіло потопчи під світлу розкіш духу.

Її всю повню днів, для Неї вірно жий,
Для Неї весь вогонь, що ним жевриш тепер ти.
Карати чистих мрій для того збережи,
Хто з нами не пішов і не лякався вмерти.

II

Десь синім ранком бризне перша кров,
Заграють шосами вітри, копита й тіні
І твоїх пальчиків м'який, пахучий шовк
Упаде променем на клямку зимних клінік.

І ти застанеш хворого його,
Що зір задивлений тобі пошле у двері.
У вікнах заспаних стоятиме вогонь
Пожеж і радощів, і соняшних батарей...

З'являться стрічі і прощання день,
Засяють кучері і очі призабуті...
І він прокинеться, він встане і піде
З тобою радісно, щоб смерть життя забути.

СКАЖИ

Ти глянула й пішла і досі смуток плаче,
І в пустку днів моїх розгубленість несе...
Як був це тільки жарт, чи іграшки дитячі, —
Скажи мені, промов, тобі прощу я все.

Як терен зірву я омани всю облуду,
Й ходитиму здаля від тебе і від всіх,
А як твоїх очей ніколи не забуду,
Прости мені, прости, за цей шалений гріх.

НІЧ

Сонний місяць і небо квітчасте,
Букет рож, як пісень, на вікні...
Ніч вінчає нас лаврами щастя,
Ніч схиляє нам вічність до ніг.

Наша ніч лиш у нашій є власті,
Наша ніч і приваби спокус...
На устах нам ясніє причастя
Наших чистих, незраджених уст.

В сонних вікнах розспіване небо,
Ніч над нами вишнева п'янка...
Ми любов лиш візьмімо для себе,
А вітчизні даруймо — синка.

МУДРІСТЬ

Мовчить під небом ліс і мріє синь над гаєм,
Лисніють томи книг, немов вужі за скельцем.
І учимось щодня і нічого не знаєм,
І важим те умом, що треба мірять серцем.

Не чуем голосів ні тіней, ані кленів,
І бачим лиш життя в жиластім співі м'язів.
І зносим виноград неспілий і зелений,
І вносимо рекурс, як вже на шнурі в'язень.

Що від віків було, так є і дотепер це,
А був би справжній рай і справжнє царство Боже,
Коли б, де зимний гнів, дали ми тепле серце,
А де тупе чуття — вложили гострий розум.

ОЙ, У ПОЛІ ЖИТО

Ой, у полі жито,
Десять хлопців вбито...
Крови, кровоньки налито...
— Чи ти, чи не ти то?

Стала, заридала:
— Ясен соколочку!
Стала, глянула, пізнала
Вишиту сорочку...

Ой, у полі жито,
Кров аж на доріжці...
Гострять стріли в темнім гаю
Нові запоріжці.

Гострять, гострять в гаю
Стріли калені.
— Христе Боже, помагай їм,
Помагай, Маріє!

Ой, у полі жито,
В серці маком рани...
Обняла, поцілувала,
Пішла в партизани.

— Благослови, Мати,
Сину сумовитий,
Для України не вмирати,
Але вічно жити!

ЗУСТРІЧ

З-під зір, де кожен рух найменшу тінь волочить,
Під'їхав він під гай, що з косатнів і рути.
І блискав по росі кінь, місяцем підкутий,
Вхопивши в ніздря пах свободи права ночі.

Діждалась. Підійшла. Пізнав. З сідла зіскочив:
О, дні минулих літ, ніяк вас не забути!
І свідком був лиш кущ їх щастя і отрути,
Коли незнаний світ зглибляли спрагли очі.

Він воїн. Серце душ занадто дороге є.
Чи мертвий, чи живий — пуд срібла будь-кому,
Щоб змовкла лиш рука збунтована й провинна.

Світало... Піднялась. Тужлива, лілея.
І знала: Як дадуть колись сім куль йому,
То знов його знайде в гарячій серці сина.

ОСІНЬ

Вона в усім, лише не у вінках,
Наплюйте митарям за вступ на гріб красуні!
Тяжіє оливом розспівана рука,
І давить скелею страшний трагічний сумнів.

Кому ці дні, палітра і сольфедж,
Зазоряні вогні на мрій незримих крилах?
Чи хто хвилюється, що грузнеш і ідеш,
І бачиш: лід і тінь, і світ — як мертва брила.

Кому? Нащо? Підвали ж і ярмо,
І краплі зимних куль в скривавленім волоссі...
Як прокляття надій. іде крізь плай думок
Поривів і зневір смутна пророча осінь.

Л Ь В І В

Чужі ліси, чужі діброви,
Чужі під сонцем журавлі...
Привіт тобі, мій княжий Львово,
Окрасо рідної землі!

Ти місто мрій, ти жовтосиній,
Ти знак, і поклик, і рушій...
Ні Ян, ні Ніцше, ані Ленін
Тебе не вирвуть нам з душі!

Ти зміст надій, ти перла карти,
Ти рейд копит, і путь коліс...
Угорі Юр стоїть на варті,
Внизу Богдан і Кривоніс...

Хай морщить день од жаху брови,
Хай Ринком знов спливає кров —
Ти Львовом був і будеш Львовом —
Чи Львуф, чи Лемберг ти, чи Львов!

Ю Р

Блакитне небо й зорі золоті
Під ночі пальцями, немов клявіатура.
Од веж базиліки святого Юра
Архангельська на Львів спадає тінь.

Тут кожен пил співає і живе,
На кожному камені мозольні предків руки.
Воздвигнув гнів псалом той світлих веж,
Щоб ним серця святити і шаблюки.

І він — це ми. І програ й боротьба,
І арка снів, і плянів, і надхнення...
Од нього лук, мов спів благословення,
На золоті смутних Софійських бань.

Так! Юр — це ми! Часи краси і бур,
Відьом,

драконів,

опирів всіх мастей,

орлів,

серпів,

і дні кривавих свастик —

Усе прожив із нами львиний Юр.

О, він це — ми! Він з нами все радів,
І всім негодам нашим був за свідка,
Як в тисячних неназваних Бригідках
Одвічний ворог сатанів...

Ликуй, зоре скривавлених століть!
Ликуйте вбиті, вигнані й розп'яті!
Не Керзони, ні штампи хартії
Вам скажуть слово: оживіть!

Здригнеться місто під вогнем заліз,
Квітки плякатів розцвітуть по, мурах,
І громом Юр зіскочить з храму Юра,
І витягне свій гайдамацький вріз.

ГАРЯЧИЙ ДЕНЬ ПОГАС

Гарячий день погас і ночі млосна темінь
Лягла на риби книг мовчазливі і сірі.
І з теплих ще листків виходять власні теми,
І глумляться всю ніч за брак любовних лірик.

І судять і кричать, дають гіркі догани
Недоспаних ночей важкій і впертій праці,
Забувши, що поет — це перше громадянин,
А потім бард екстаз і бранець муз і грацій.

Так теми довгу ніч мій спокій непокоять,
І грозять духом днів і лаять по покої...
Мій світ — це гнів і біль, слова — важкі, як зброя,
І серцем — я поет, а тілом — тільки воїн.

КІНЕЦЬ

Спадають вниз сніжинки золоті,
Мовчать під вітром білі скирти вати.
Ніяк свою нескінченість чуттів
Ясним кінцем довершення назвати.

Горить душа ще зорями пісень,
Що блиск їх слів в рядках не розпростерся...
Уламки мрій, що в книжці, це не все,
Чим в бурях літ налився келех серця.

Не все живе закуто у гадки,
Не кожен звук у ноту перелитий.
Та ти прийми, читачу, ці рядки,
Як символ днів зневіри і молитви.

Найменший тембр, що схований на дні,
Відчуй в душі у мого духа свято.
Кладу кінець на плиту чорних днів,
Із вірою в завершений початок.

З М І С Т

	Стор.
Отчешаш	7
На Захід	8
Передгрозя	9
Заглада	10
Карпати	11
Лемківщина	12
Словаччина	13
Сліди	14
Будапешт	15
Відень	16
Ніч над Дунаєм	17
При мощах св. Йосафата	21
Наліт	22
Під градом бомб	23
Штрасгоф	24
Подібний кожен день	25
Щастя	26
Мир	27
Мюнхен	28
Фавст	29
Карльсфельд	30
Нот е пес	31
Сумерк	33
Різдво	34
Мати	35
Легенди про непізнаних	36
Над «Кобзарем»	41
Весна	42
Великдень	43
Під гомін дзвонів	44
Мойсеєві	45
Сповідь	46
В годину віри	47
Вечір	48

	Стор.
Мрія	49
Багато ще квіток	50
Скажи	51
Ніч	52
Щастя	53
Ой, у полі жито	54
Зустріч	55
Осінь	56
Львів	57
Юр	58
Гарячий день погас	60
Кінець	61

Дозволено друкувати:
UNRRA D. P. Center,
München-Freimann,
Team 107, den 19. August 1946
Der Welfare-Offizier:
Orlando P. Shilts

Друкарня С. Слюсарчук, Мюнхен.

В-ВО
АКАДЕМІЯ

A decorative laurel wreath is positioned behind the text, with its branches extending across the letters of 'АКАДЕМІЯ'.